

ULUSLARARASI ESKİŞEHİR FİLM FESTİVALİ İZLEYİCİ ARAŞTIRMASI

Yrd. Doç. Dr. Hakan UĞURLU* Arş. Grv. Dr. Elif Gizem UĞURLU**

ÖZ

Film festivallerinin çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Ekonomik, sanatsal ve toplumsal bağlantıları bulunmaktadır. Festivaller sinema kültürünü yaymak açısından önemli faaliyetlerdir. Türkiye’de çeşitli ulusal ve uluslararası film festivalleri bulunmaktadır.

Bir üniversite kenti olan ve çok sayıda üniversite öğrencisini barındıran Eskişehir’de her yıl Mayıs ayının ilk haftasında Uluslararası Eskişehir Film Festivali yapılmaktadır. Kentte sinema adına yapılan tek uluslararası etkinliktir. Sinema kültürünü geliştirme amacı taşımaktadır.

Film Festivalleri sanatı, sanatçıyı ve izleyiciyi bir araya getirme amacı taşır. Etkileri, bir çok alanda, sadece gerçekleştirildiği süre boyunca değil, festival sona erdikten sonra da devam eder. Fakat festivaller hakkında bilimsel dayanaklı araştırmalarla sık karşılaşılmamaktadır. Festival izleyicisini tanımlamaya ve izleyicilerin tercihlerini nasıl yaptıklarını anlamaya çalışan bir araştırma bulunmamaktadır.

10 yıldır düzenlenen Uluslararası Eskişehir Film Festivali sırasında izleyicilerin film seçimlerini nasıl yaptıklarını anlamak için 500 anket uygulanmıştır. 366 ankete cevap alınmış, izleyici görüşleri anlaşılmaya çalışılmış ve izleyici tercihleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışma kapsamında festivalin geçmiş yıllardaki tüm dokümanları da değerlendirilmiştir. Yapılan anketten toplanan veriler festival izleyicisinin festivale katılma nedenlerini, izlediği filmleri neye göre seçtiğini, festivalde ilgisini çeken bölümlerin neler olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Film Festivali, İzleyici Araştırması, Sinema, Türkiye*

INVESTIGATION ON AUDIENCE OF INTERNATIONAL ESKİSEHIR FILM FESTIVAL

ABSTRACT

Festivals are important events to extent the cinema culture. The film festivals, which are created with the support of various foundations and local administrations, can be formed with various programs. There are lots of national and international film festivals in Turkey. In some of them there are short movies or movie competitions.

In Eskişehir, which is a university, town and holding a huge number of students Eskişehir Film Festival is organizing at the first week of the may every year. It is the only international event that is organizing in the name of cinema at the city. Its aim is developing the cinema culture. Festival draws the attention of people living in the city and the youth of the university. The Anadolu University supports organizing of the festival. Program is prepared by the lectures of the faculty of communication science department of cinema and television. At the festival, classics of cinema history, the movies picked from the world festivals, examples of animation, examples of movies shot at the last year of Turkish cinema, and short films are screened. During the festival international and national directors, actors, and academicians meet with the audiences. These audiences can also be people living in the city, like the students will work at the cinema industry.

During the festival there are documents about the festival program and at the end of the festival there are some essays or article and news published about the festival on press but the scientific researches are inadequate about festivals. There is any research to define the festival audiences and gain the understanding of how they make their choices.

During the Eskişehir Film Festival, which is maintaining 10 years, a survey was carried out to realize how the audiences make their choices. In 500 questionnaires answered and the point of view of the spectators and their choices was tried to understand. In the concept of that survey all of the documents of the festivals were assessed so the data gained from the questionnaires helped to understand the reasons of why spectators join the festival, in what circumstances spectators choice the movie and which parts draw an attention at the festival.

Keywords: *Film Festival, Audience Research, Cinema, Turkey.*

* Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü, e-posta: hugurlu@anadolu.edu.tr

** Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü, e-posta: egugurlu@anadolu.edu.tr

1. GİRİŞ

Sinema bir sanatsal ifade aracıdır. Sadece popüler kültür ürünlerini üreten ve çoğaltan filmlerden başka yönleri de vardır. Başta düşünmeye sevk eder. Sinema ve fotoğrafın en belirgin ortak özelliği insan hayatının iz düşümü olmasıdır. Fotoğraf hayatın bir anını gösterirken sinema hayatı olduğu gibi yeniden üretir veya yeniden kurgulayarak yorumlaya bilir. Andre Bazin (1993), *Sinema Nedir?* Adlı kitabında plastik sanatların çıkışını benzerliğin hikâyesi ya da gerçekliğin hikayesi olarak tanımlamış ve Andre Malraux sinemayı plastik gerçekliğin ileri evrimi olarak göstermiştir. Bununla birlikte Bazin, perspektifin bir sistem olarak ortaya çıkışıyla birlikte sanatçıların üçüncü boyutu yakalamada önemli bir yol aldıklarını söylemektedir. Bazin'e göre; bu noktada sanatçı kendisine iki eğilim belirlemiştir. Bunların birincisi dış dünyanın psikolojik olarak tekrar edilmesi diğeri de estetik kaygılarla gerçekliğin yansıtılmasıdır. Bu eğilimlerden etkilenen sinemada perspektifin sadece biçim sorunlarını çözdüğü görülmüştür. Sinemanın bir aksiyon sanatı olarak hareket ile ilgili olarak fiziğin dördüncü boyutu olan zaman ve hareket, sinema estetiğinin önde gelen elemanlarından olmuştur (Bazin, 1993, s.16).

Sinema sanatını izleyici ile birleştiren yerler sinema salonlarıdır ama gösterim şansı bulamayan nitelikli filmler de oldukça fazladır. Sinema için yapılan festivaller ise bu anlamda önemli etkinliklerdir. Gün geçtikçe sayıları artan, temaları çeşitlenen film festivalleri, bilimsel bir yaklaşımla yeterince irdelenmeyen bir konudur. Bir festivalin organizasyonu, nasıl tasarlandığı, nasıl gerçekleştirildiği, izleyicilerin tercih ve görüşleri de bu çerçevede işlenmediği, doğrudan bu konuya odaklanan çalışmaların bulunmadığı gözlenmektedir.

4. Türkiye Sinema Kurultayı'nda ortaya konduğu gibi; dönemi, yapıldığı çevre, konusu, katılanların sayısı gibi nitelikleri belli bir programla belirtilen ve özel önemi olan sanat, kültür, bilim, ekonomik faaliyet, ürün, dönem veya belli bir temaya yönelik olarak düzenlenen, tek seferlik veya belli dönemlerde tekrarlanan gösteri ve etkinlikler dizisine "festival" denmektedir. Kurultay'da film festivallerinin sınıflandırılması için bazı ölçütler de belirlenmiştir (Makal vd.,2003, s.46-48). Festivaller çeşitli kategorilerde, yerel, ulusal, uluslararası olabileceği gibi, bir sanat dalı, bir konu, bir veya birçok alanı kapsayan şekilde de olabilir. Festivaller, ürün, hizmet ve gösterilerin ilgilileri ile bulunduğu organizasyonlardır. Zaman zaman festivalde sergilenen emeği izlemek, yemeği yemek, ürünü satın almak için talep sahipleri bir bedel öderler. Mal ve hizmetlerini satar para kazanırlar. Ama festivalde sergilenen ürün bir sanat eseri olduğunda ekonomik katkısının yanı sıra kültürel katkısından da söz etmek gerekir. Bu araştırma kapsamında incelenen festival, sanatsal bir etkinlik olan film festivalidir. Film festivalleri sanatı, sanatçıyı ve izleyiciyi bir araya getirme amacını da taşımaktadır. Sinema sanatı bazen teknolojinin sunduğu, görsel ve işitsel gelişmelerden yararlanmakta, bazen de eski yöntemleri kullanmakta ama bir şekilde yönetmenin vazgeçilmez anlatı aracı olmaktadır. Yönetmen bu aracı kullanarak bir aura yaratmaktadır. Bayram'a göre (2007, s.12); "yalnızca hayranlık uyandıran görüntüler, ustalıklı oyuncular ve çarpıcı öyküler değil festivaller de bu auranın önemli bir parçası"dır. İzleyiciler ile sanatçıları, yıldızları yapımcıları, sektörün çalışanlarını biraraya getiren, "film sanatının zirvelerini, yeni eğilimlerini, sanatçıların dünyaya bakışlarını, dert ettikleri meseleleri ve film dilinin sonsuz olanaklarını sergileyen festivaller bu büyümlü dünyanın defilesi gibidir" (Bayram, 2007, s.12). Festivaller sadece gerçekleştirildiği süre boyunca değil festival sona erdikten sonra da etkilerini hissettiren bir etkinliktir. Festivallerin etkisi geleceğe uzanmaktadır. Filmler ve onları çevreleyen düşünceler, duygular günlerce konuşulur; gündemin parçasından biri de sinema olur. İzleyiciler daha önce tanımadıkları yönetmenleri keşfedebilir, farklı anlatım biçimlerinde yaratıcılığa, yeni hikayelere, yeni hayatlara ve bakış açlarına tanıklık edebilirler.

Evren (1998, s. 22), gerçek anlamda bir film festivali düzenlemenin deneyimli bir kadronun yanı sıra büyük ve pahalı bir organizasyona bağlı olduğunu ifade eder. Festivallerin tükettiği kadar üretmemesi durumunda yaşama ve kendilerini geliştirme, büyüme olanağını bulamadıklarının altını çizer. Yalnızca izleyicinin bir bilet karşılığı ödediği gelirle ayakta kalmayı amaçlayan festivallerin giderek güdük ve işlevsiz hale geldiklerini, gerçek amaçlarından soyutlanıp tecimsel bir kulvara da ödün verdiklerini savunur. Festival kadrosunun önemine, gelirine, festivale verilen desteğin önemine dikkat çeker. Elbette festivallerin işlevleri de önemlidir.

Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir raporuna (1983, s.12) göre; insan yaşamında sanatın bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal ve eğitimsel işlevleri bulunmaktadır. Bir şehirde sanat ile ilgili faaliyetlerin gerçekleştirilmesi o kente, kent yaşamına ve bireylere katkıda bulunur. Bireylerin estetik olarak uyarılması ve tepkide bulunmalarına zemin yaratır. Birey ile toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında anlaşma, dayanışma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği yapma ve bütünleşme için de ifade ve sergileme aracıdır. Festivaller aracılığı ile toplumsal kültür arttırılabilir. Kültürel özellikler taşınabilir ve kuşaktan kuşağa aktarılabilir. Kültürlerarası ilişkiler çeşitlendirip güçlendirilebilir. Paylaşım ile sanatsal birikim zenginleştirilerek pekiştirici etkinlikler gerçekleştirilebilir.

AC Nielsen Türkiye tarafından Fida Film için gerçekleştirilen "Sinema İzleyici Profili" araştırmasında toplam 13 ilde, 50 sinemada ve 3 bin 652 izleyici ile gerçekleştirilen araştırmaya göre; Türkiye'de 1992 yılında 7,8 milyon olan sinema seyirci sayısı, 2006'da 34,9 milyona yükselmiştir. Fida Film Pazarlama Koordinatörü Nihan Güney; 1992 yılında, Türkiye'de 438 sinema ve 1.299 sinema salonu bulunduğunu belirterek, bunların yaklaşık yüzde 50'sinin İstanbul, Ankara ve İzmir'de yer aldığını bildirmiştir. (<http://www.sadibey.com/2007/04/05/sinema-izleyici-profil-arastirmasi/>, son erişim 10.12.2010).

2. DÜNYADA FİLM FESTİVALLERİ

Türkiye'deki festivallere geçmeden önce dünya çapında bilinen bir kaç festivali anmakta fayda bulunmaktadır. Bu festivaller sinema dünyasının prestijli ve uzun soluklu olanlarıdır. Cannes Film Festivali, Toronto Uluslararası Film Festivali, Venedik Film Festivali, Sundance Film Festivali, Berlin Uluslararası Film Festivali ve New York Uluslararası Film Festivali dünya çapında ünü olan festivallerdir.

2.1. Cannes Film Festivali

1939 yılında kurulan, Cannes Film Festivali (*Le Festival de Cannes*) dünyanın en eski, en etkili ve prestijli film festivallerinden biridir. Cannes Film Festivali, Fransa'nın güneyinde bir lüks Akdeniz kasabasında her yıl Mayıs ayında düzenlenmektedir. Cannes, Avrupa filmleri için en önemli pazarlarlardan biri, Hollywood filmleri için de bir vitrin olarak kabul edilmektedir. Avrupa'daki en önemli üç film festivalinden biridir ve yılda ortalama 20 film yarışmaktadır. Bu filmler, Jüri Başkanı ve Jüri Üyeleri tarafından değerlendirilen filmler; Altın Palmiye, Büyük Jüri, Jüri Ödülü, En İyi Yönetmen, En İyi Kadın Oyuncu, En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Senaryo, En İyi Kısa Film ve Altın Kamera ile ödüllendirilmektedir (<http://www.festival-cannes.com/> son erişim, 24.12.2010, <http://www.festival-cannes.com/> son erişim, 24.12.2010).

2.2. Toronto Uluslararası Film Festivali

1976 yılında kurulan Toronto Uluslararası Film Festivali (*Toronto International Film Festival*, TIFF), dünyanın en prestijli uluslararası film festivalleri arasında yer almaktadır. Her yıl İşçi Bayramı olan Ekim ayının ilk Pazartesi günü başlamakta ve 11 gün sürmektedir. 300- 400 kadar film 37 sinema salonunda gösterilmektedir. Avrupa festivallerine kıyasla düşük ücretli gösterim beldeleri ile 300.000 civarında izleyiciye ulaşmaktadır. Festival film sanayii için önemli pazarlardan biridir. Festivalde vurgu noktası bağımsız sinema olsa da Hollywood filmlerinin gösterimi de ilgi görmektedir. Ulusal özel gösterimler, ülke sinemaları ve Afrika, Kuzey Amerika, Asya filmleri de festival kapsamında yer almaktadır. Festival; 1994 yılından beri, "Toronto International Film Festival Group" (TIFFG) tarafından organize edilmektedir.

2.3. Venedik Film Festivali

1932 yılında Kont Volpi Giuseppe di Misurata tarafından kurulan, Venedik Film Festivali (*Venice Film Festival*) dünyanın en eski film festivalidir. Her yıl Ağustos ayının son haftası ile Eylül ayının ilk haftası arasında gerçekleştirilen festival, Venedik Bienali'nin bir parçasıdır. Dünyanın en prestijli film festivalleri arasında yer alan etkinlikte; en iyi film ödülü olarak Altın Arslan (Leone d'Oro), En iyi erkek ve kadın oyunculara da Volpi Kupası (Coppa Volpi) verilmektedir (<http://www.labiennale.org/en/cinema/>, son erişim, 26.12.2010).

2.4. Sundance Film Festivali

Robert Redford tarafından 1978 yılında kurulan Sundance Film Festivali (*Sundance Film Festival*) bağımsız film için dünyanın en büyük vitrini sayılmaktadır. Her yıl Ocak ayında Amerika'nın Utah Eyaleti'nde gerçekleştirilir. Dünyanın en önemli beş festivali arasında yer alır. Festivalin Drama ve Belgesel Yarışması, Dünya Sineması Yarışması, Kısa Film Yarışması gibi bölümleri bulunmaktadır (<http://www.sundanceguide.net/basics/structure/> son erişim, 13.01.2010).

2.5. Berlin Uluslararası Film Festivali

1951 yılında kurulan, Berlin Uluslararası Film Festivali (*Berlin International Film Festival*), Berlinale olarak da bilinmektedir. Dünyanın önde gelen film festivallerinden biri ve Almanya'nın Berlin kentinde düzenlenen en saygın medya olayı olarak kabul edilmektedir. Her yıl Şubat ayında düzenlenmekte ve Açılışı Berlin'deki Marlene-Dietrich-Platz 1'de bulunan Berlinale Palast'ta yapılmaktadır. Filmler, prestijli "Altın Ayı" ödülü için çeşitli dallarda yarışmaktadırlar. En İyi Film, Yaşamboyu Başarı, En İyi Yönetmen En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Kadın Oyuncu, En İyi Müzik, Olağanüstü Performans ve kısa filmler için Jüri Büyük Ödülü verilmektedir (<http://www.berlinale.de/en/HomePage.html>, son erişim, 22.12.2010).

2.6. New York Uluslararası Film Festivali

İlki 1963 yılında düzenlenen New York Film Festivali (*New York Film Festival*, NYFF) dünyanın dört bir yanından yönetmenlerin en önemli ve en yeni sinema eserlerinin de gösterimleri ile gerçekleştirilmektedir. Her yıl Ekim ayında yapılan festival, iki hafta boyunca sürmektedir. Uluslararası sanatçıların filmlerinin yanı sıra yeni ve yetenekli film yapımcılarının da filmlerine de yer verilmektedir. Festival süresince özel etkinliklerin yanı sıra paneller ve atölyeler gerçekleştirilmektedir (<http://www.filmlinc.com/nyff/2010/about-2>, son erişim, 23.12.2010).

3. TÜRKİYE'DEKİ FİLM FESTİVALLERİ

Türkiye'de düzenli olarak yapılan film festivalleri bulunmaktadır. Öne çıkmış olanlardan bazıları; Adana Altınkoza Film Festivali, Antalya Altın Portakal Film Festivali, Uluslararası İstanbul Film Festivali, Ankara Film Festivalidir. Bunların dışında, Erzurum'da Kar Film Festivali, İstanbul'da AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali ve Uluslararası Sinema ve Tarih Buluşması Film Festivali, Ankara'da Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali, Bilkent Üniversitesi Paso Öğrenci Filmleri Festivali, Eskişehir'de Uluslararası Eskişehir Film Festivali, Karabük'te Altın Safran Film Festivali, Türkiye'nin çeşitli kentlerinde gösterimler yapan Gezici Avrupa Filmleri Festivali gibi düzenli olarak yapılmaya çalışılan festivaller bulunmaktadır. Bunların süreleri 2 ile 12 gün arasında değişmektedir. Bu sayılanlar dışında da uzun ve kısa metrajlı film gösterimlerinin yapıldığı festivaller bulunmaktadır. Zaman zaman yapılamadığı dönemleri olmuş olsa da öne çıkan birkaç film festivalinin amaçlarını toparlamak yerinde olacaktır.

3.1. Adana Altın Koza

Çukurova'nın geleneksel ürünü pamuğu simgeleyen "Altın Koza Film Festivali", Adana Belediyesi ve Adana Sinema Kulübü öncülüğünde ilk kez 1969 yılında, "Film Şenliği" adıyla düzenlenmiştir. 1973 yılına kadar 5 yıl boyunca aralıksız süren şenlik, bu tarihten sonra 1992 yılına kadar ekonomik imkansızlıklar nedeni ile yapılmamıştır. 18 yıl aradan sonra belediye tarafından yeniden başlatılan festival, bu süre içinde; Türk Sineması'nın geleceğine de sahip çıkma düşüncesi ile, 1992'de "Ulusal Uzun Film Yarışması" ve "Film Öyküsü Yarışması" düzenlemiştir. Festival aynı yıl, "Öğrenci Filmleri Yarışması"nı da programına eklemiştir. Böylece Türkiye'de ilk kez bu alanda yarışma düzenleyen festival olmuştur. "Altın Koza Kültür, Sanat ve Film Festivali" olarak da 1997 yılına kadar devam

etmiştir. 1998 yılında festival hazırlıkları yapılırken yaşanan Ceyhan deprem felâketi yaşanmıştır. Festival için ayrılan bütçe depremzedelere aktarılmıştır. 1999 yılında ise bu kez Marmara depremi ile askıya alınan festival, 2005 yılından itibaren yeniden düzenlenmektedir (<http://www.altinkoza.org/altin-koza/tarihce/> son erişim: 10.12.2010). Festival son yıllarda Eylül ayında gerçekleştirilmektedir.

3.2. Antalya Altın Portakal Film Festivali

Antalya Altın Portakal Film Festivali, Avrupa ve Asya'nın önemli film festivallerinden biridir. Türkiye'nin en eski ve uzun soluklu film festivalidir. Her yıl Ekim ayında gerçekleştirilen etkinlik, 2010 yılında 47. defa düzenlenmiştir. Adını yörenin simgesi olan portakaldan almaktadır.

1950'li yılların ortalarında, tarihi Aspendos Tiyatrosu'nda düzenlenmeye başlayan konserler ve tiyatrolar, Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin temel taşı oluşturmaktadır. Şenlik havasında gerçekleşen etkinliklere 1963 yılında sinema da katılır. Daha o dönemde; festivalin amacı; "Türk sinema sektörünü maddi, manevi desteklemek, Türk film yapımcısını nitelikli yapıtlar üretmeye teşvik ederek; Türk Sineması'nın uluslararası platforma açılmasına zemin hazırlamak" (<http://www.aksav.org.tr/altinportakal.php?id=1>, son erişim 10.12.2010) olarak belirlenmiştir. 1978 yılında Plastik sanatlar da festival bünyesine katılır ve bu dalda da uluslararası etkinlikler gerçekleştirilir. Başlangıcından 1985 yılına kadar Antalya Belediye'si tarafından gerçekleştirilen festival, bu tarihten itibaren Belediye Başkanı öncülüğünde kurulan Antalya Kültür Sanat Turizm Vakfı tarafından gerçekleştirilirken, 1989-1994 yılları arasında Belediye Meclis Üyeleri, turizm kuruluşları ve Antalya Ticaret Odası temsilcilerinden oluşan "Festival Yürütme Kurulu" tarafından organize edilmektedir.

Festival organizasyonu, 1995 yılından itibaren günümüze kadar, Antalya Büyükşehir Belediyesi önderliğinde "Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı" adıyla kurulan, Eylül 2002'den sonra Antalya Kültür Sanat Vakfı adıyla hizmet veren AKSAV tarafından yürütülmektedir.

Festival kapsamında gerçekleşen "Altın Portakal Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması", sinema dünyasında yarattığı heyecan ile Türkiye'nin OSCAR'ı olarak anılmaktadır. Antalya Altın Portakal Film Festivali çerçevesinde, Ulusal ve Uluslararası Yarışma'nın yanı sıra, "Ulusal Belgesel Film Yarışması" ve "Ulusal Kısa Film Yarışması" da yer almaktadır. 2005 yılında ilki yapılan Avrasya Uluslararası Film Festivali'ne 2006'da Uluslararası Avrasya Film Marketi eklenmiştir. Film Market ile festivalin ticari zeminini düzenlemek yolunda ilk adım da atılmıştır. Festival, dünya sinema sektörünün de buluşma adresi haline gelmiş ve Türk Sineması'nın dünyaya açıldığı yer olmaya çaba göstermektedir (<http://www.aksav.org.tr/altinportakal.php?id=1>, son erişim 10.12.2010).

3.3. Ankara Uluslararası Film Festivali

Ankara Uluslararası Film Festivali, Ankara Film Şenliği adıyla 1988 yılında Mahmut Tali Öngören, on iki sinema gönüllüsü ve profesyonelinin katkılarıyla kurulmuştur. Başlangıçta; Ankara'nın kültürün de başkenti olması dileği ile yola çıkmıştır. Kuruluş aşamalarında görev almış olan Aktan (1998, s.7), "Türk Sineması için dış satım olanaklarını sağlayacak bir pazar oluşturma, Ankara izleyicisine dış kaynaklı politik filmleri sansürsüz izlettirme, kısa film ve canlandırma dallarında özellikle genç yapımcıların çabalarına katkıda bulunma ve uluslararası düzeyde kendisini kabul ettirecek ürünlerin ortaya çıkmasına uygun ortamları geliştirme, sinema sanatının gerçek emekçilerini ve ustalarını destekleme; genelde Türk Sineması'nın gelişimine katkıda bulunma'nın amaçlandığını ifade etmektedir.

Geçen zaman içerisinde; etkinlik kapsamına; uzun metrajlı ulusal film yarışması, uluslararası filmler, kısa filmler, belgesel filmler, canlandırma filmlerinin gösterim ve yarışmalarını da ekleyerek büyümüş ve gelişmiştir. Her yıl sinema sanatının çeşitli dallarında ödüller vermeye başlamıştır. Ankara Film Şenliği, film yarışmalarının ve gösterimlerinin yanı sıra, sinema konulu karikatür yarışmaları, sinema

ile ilgili diğer sanat dallarını bütünleştiren açık oturumlar ve sergiler düzenleyerek kapsamlı bir sanat etkinliğine dönüşmüştür. Ankara Film Şenliği, 1991 yılında Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı adıyla bir vakıf kurarak şenliğe kurumsal bir kimlik kazandırmıştır. 1992 yılında uluslararası bir film festivaline dönüşmüştür. 1993 yılında Uluslararası Canlandırma Filmleri Yarışması programa dahil edilmiştir. Bu bakımdan, dünyada, canlandırma Filmleri alanında yarışma düzenleyen sayılı festivaller arasında yer almaktadır. Ankara Uluslararası Film Festivali 1988'den bu yana 22 yıldır dünyanın pek çok ülkesinden pek çok yönetmeni, oyuncuyu, yazarı, eleştirmeni, yapımcıyı, sinema profesyonelinin konuk etmektedir. Her yıl Mart ayında düzenlenen etkinlikte, film gösterilerinin yanı sıra festival kapsamında tartışma ve paneller düzenlenerek yoğun bir sinema ortamı yaratma çabası bulunmaktadır¹

3.4. Uluslararası İstanbul Film Festivali

İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından düzenlemekte olan 10. Uluslararası Film Festivali kapsamına 1982 yılında "Film Haftası"nın eklenmesi ile başlamıştır. İlk yılında "Sanatlar ve Sinema" teması ile altı filmin gösterimi yapılmıştır. Ertesi yıl, "Uluslararası İstanbul Sinema Günleri" adı altında gösterimler bir ay boyunca devam etmiştir 1984'te, yaz aylarında da düzenlenen Uluslararası İstanbul Festivali'nden ayrılmıştır.

Yoğun ilgi gören etkinlik, "Sinema Günleri" adı ile Nisan aylarında düzenli olarak gerçekleştirilmeye başlamıştır. 1985 yılında programa biri ulusal, diğeri uluslararası ve ödülü "Altın Lale" olan yarışmalar eklenmiştir. Sinema Günleri, 1989 yılı başında, FIAPF (Uluslararası Film Yapımcıları Dernekleri Federasyonu) tarafından "özel konulu, yarışmalı festival" kategorisinde tanınmış, dünyanın önde gelen festivalleri arasına girmiştir. Bu gelişmenin ardından "Uluslararası İstanbul Film Festivali" adını almıştır (<http://www.iksv.org/film/film.asp?cid=3>, son erişim, 10.12.2010).

Festivalde, uluslararası bir seçici kurulun değerlendirmesi ile "Altın Lale Uluslararası Yarışma Ödülü" ile "Jüri Özel Ödülü" verilmektedir. Uluslararası Yarışma ile yılın en iyi Türk filmi, Yılın En İyi Türk Yönetmeni seçilmektedir. Ayrıca; En İyi Kadın Oyuncu, En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Senaryo, En İyi Görüntü Yönetmeni, En İyi Müzik ve Jüri Özel ödülleri verildiği Ulusal Yarışma düzenlenmektedir. 1996'dan beri festivalde, sinema sektöründe önemli yeri olan kişilere Uluslararası Yarışma kapsamında "Yaşam Boyu Başarı Ödülü" ve Ulusal Yarışma kapsamında "Sinema Onur Ödülü" verilmektedir. Uluslararası Film Eleştirmenleri Birliği FIPRESCI Ödülleri, Avrupa Konseyi Sinema Ödülü FACE, Sinemada İnsan Hakları ve Halk Ödülü Festivaldeki diğer ödül kategorileridir.

Her yıl Nisan ayında düzenlenen festival, yaklaşık iki hafta sürmektedir. Bu süre içerisinde Türk Klasikleri, Yıllara Meydan Okuyanlar, Genç Ustalar, Ustalara Saygı, Dünya Festivallerinden, Uyarlamalar, Sinema ve Sanatlar, Belgesel Çılgınlığı ve Çocuk Menüsi gibi bölümlerle ülke sinemalarına ayrılan bölümler bulunmaktadır. Festival kapsamında belgesel filmler ve canlandırma filmleri de gösterilmekte, çeşitli sergiler ve toplantılar da düzenlenmektedir. Festivalin resmi internet sitesi özel ve tematik bölümlerin yanı sıra, dünya klasikleri, retrospektifler, canlı müzik eşliğinde sessiz film gösterimleri, canlandırma sineması ve belgesellerin yer aldığı, her yıl 200'ü aşkın filmin gösterildiği festivalin özellikle genç sinemaseverler tarafından ilgiyle izlendiğini açıklamaktadır (<http://www.iksv.org/film/film.asp?cid=3&ms=111>, son erişim 10.12.2010).

Türkiye'de sinemanın gelişimini teşvik etmeye, Türk Sineması'nın uluslararası alanda tanıtımına katkıda bulunmaya ve kaliteli yapımların Türkiye'de ticari gösterime girmesine aracılık etmeyi amaç edinen Uluslararası İstanbul Film Festivali, EURIMAGES gibi uluslararası kurum ve kuruluşların Türk sinema endüstrisi ile tanışmasına da öncülük etmektedir. Hindistan Bilimler Akademisi'nden Uzak Doğu'nun en büyük ödülü olan PORSUK'u kazanmıştır. Yıllar içinde saygın ve özgün bir hale gelmiştir. Bu bakımdan, Avrupa film festivalleri içinde de en önemli ve etkin ilk beş festival arasında sayılabilir (<http://www.iksv.org/film/film.asp?cid=3>, son erişim 10.12.2010).

¹ Ankara Film Festivali yetkilileri ile telefon ve elektronik posta yolu ile görüşmeler.

3.5. Uluslararası Eskişehir Film Festivali

Araştırmanın yapıldığı, araştırmacıların da gerçekleştirilmesinde başından beri çeşitli kademelerde görev aldıkları festival, Uluslararası Eskişehir Film Festivali'dir. İlki 1998 yılında "Sinema Günleri" adı ile gerçekleştirilmiş ve sekiz film gösterimi yapılmıştır. 1998 ile 2006 yılları arasında seyirci ve film sayısı büyük ölçüde artmıştır. 2007 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde oluşturulan "Anadolu Üniversitesi Sinema Kültürünü Geliştirme Birimi" (ASB) ile birlikte film gösterimi yapılan salon sayısı ve etkinlikler de artmıştır. Bu gelişme ile birlikte "Uluslararası Eskişehir Film Festivali" olarak 2007'den beri her yıl Mayıs ayında düzenlenmeye devam etmektedir (Güçhan, 2007, s.15). Başladığı ilk günden beri Anadolu Üniversitesi'nin desteği ile tamamen kültürel amaçlı olarak yapılmaktadır. Eskişehir'de sinema adına yapılan tek uluslararası etkinliktir. Kentte yaşayanların ve üniversite gençliğinin ilgisini çekmektedir. Sponsorluk dosyalarında festivalin amacı; sinema tarihinin klasikleri ile sanatsal nitelikteki yeni örneklerini gösterebilmenin yanı sıra, "sinemanın uluslararası ve ulusal alanda öne çıkmış yönetmen, oyuncu ve akademisyenlerini seyirci ile buluşturmak, seyredilen filmler üzerine tartışmak, seminer, atölye çalışmaları, paneller düzenleyerek Türk Sineması'nın yeni yaratıcıları olacak gençlere kendilerini geliştirebilecekleri ortamlar yaratmak" (Güçhan ve Uğurlu, 2007) olarak ifade edilmektedir.

Uluslararası Eskişehir Film Festivali bir üniversite kenti olan Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi'nin kurumsal ve maddi katkılarının yanı sıra şehirden birkaç yerel şirket ve birkaç ulusal şirketin desteği ile 2008 yılında 10. defa gerçekleştirilmiştir.

Anadolu Üniversitesi bünyesinde sinema ve televizyon eğitimi veren İletişim Bilimleri Fakültesi'nin bulunması sinema eğitimi gören öğrencilerin veya sinemaya izleyici-uygulamacı olarak merak duyan kişilerin bir araya gelmesi, geleceğe atılan adımlar olarak görülmektedir. Bilgilenmeye açık bir kesim olan öğrencilerin enerjisi, yaratıcılığı festival organizasyonu tarafından dikkate alınmaktadır. Her yıl festivalde görev almak için onlarca öğrenci başvurmaktadır. Bir önceki yıl çalışmış olanlar tecrübelerini aktarmakta, yeni gelenler ise birçok alanda tecrübe ve iş başarabilme güveni kazanmaktadır. Bunların yanı sıra festivale gelen oyuncu, yönetmen ve gazeteciler ile yakından tanışma ve kendilerini iş bakımından da gösterebilme olanağı bulmaktadır. Birçok öğrencinin festivalde tanıştığı, sektördeki profesyonellerin yanında staj yapmakta ya da çalışma hayatına başladığı gözlenmektedir.

Film Festivali, bir yüksek eğitim kurumu olan üniversite tarafından düzenlendiği için alanının seçkin örneklerini bir araya getirmek konusunda özen göstermektedir. Düzenleme komitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nin Öğretim Üyeleridir. Festival süresince çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Çeşitli disiplinlerden akademisyenler, gösterime girmiş bir Türk Filmi'ni kendi uzmanlık alanlarına göre yorumlamaktadır. Hem yurt içinden hem de yurt dışından sektörde çalışan senaryo yazarları, üç gün süren atölye çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu kişiler katılımcılarla deneyimlerini paylaşmakta ve senaryolarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Festival Kapsamında "Sinema Kültürüne Katkı Ödülleri" adı altında en iyi sinema kitabı ve en iyi sinema makalesinin seçildiği ulusal bir yarışma düzenlenmektedir. Bu yarışma; sinema çalışmalarının azaldığı bir dönemde sinema üzerine düşünce üretmeyi teşvik etmek için yapılmaktadır. Sinema yazarları ve akademisyenlerden oluşan bir kurul tarafından seçilerek ödüllendirilen makale ve kitap yazarı için de bir saygınlık kaynağıdır.

Ekonomik çalkantılar sırasında televizyon kuruluşlarının önce kültür sanat programlarını yayından kaldırdıklarına şahit olunmuştur. Sinema kültürünün oluşmasına, sinema üzerine düşünmeye, sinemaya değer vermeye yönlendiren televizyon programlarının sayısı ve niteliklerinin artmasında teşvik edici olmak adına da bir yarışma düzenlenmiştir. Festivalde, televizyonda yayınlanan en iyi sinema programına ödül verilmektedir.

Sinemaya emek verenlerin hatırlanması ve emeklerine saygı sunulması için her yıl oyuncu, yönetmen veya sinemanın her hangi bir dalında emek vermiş üç ya da dört emektara “Sinema Emek Ödülleri” verilerek onurlandırılmaktadırlar. Festival sayesinde hem yeni nesil bu isimleri öğrenmekte hem de emektarlar bu ödülü almaktan mutluluk duyduklarını belirtmektedirler.

Festival programında her yıl 100’ün üzerinde film gösterimi yapılmaktadır. Dünya sinemasının genç yıldızlarının filmleri, sinema tarihinin unutulmaz filmleri, son dönem Türk sinemasından seçmeler, Dünya festivallerinden filmler, belgeseller, animasyon filmleri ve kısa filmler yer almaktadır. Festival kapsamında uluslararası festivallerde öne çıkan, sinemada yeni anlayışları ve yeni anlatım tarzlarını ortaya koymuş birçok film seçilerek dünyanın birçok ülkesinden getirilmektedir. 2008 yılı itibarı ile, on yıldır devam etmekte olan festivalde 314 uzun metrajlı, 255 kısa metrajlı olmak üzere toplam 569 film gösterimi yapılmış ve 80,576 kişi izleyici olarak katılmıştır.

4. ARAŞTIRMA AMACI

Türk Sinemateki’nin kurucularından ve 1965-78 yılları arasında yönetmeni olarak görev yapan Onat Kutlar’ın çeşitli dergilerde çıkmış yazılarından derlediği *Sinema Bir Şenliktir* (1985) kitabının tanıtma yazıları bölümü, gönüllü bir festival izleyicisi olan Atilla Birkiye’nin bir festivalin on yılını günlüklerinden aktardığı *Perdelerden* (1995) kitabı, Atilla Dorsay’ın onlarca kitabının arasındaki sınırlı sayıda değerini, sadece sinemayı konu alan dergilerin sayfaları arasına sıkışmış bir kaç söyleşi ve festival kataloglarının sunuş yazıları dışında festival ile toplumsal etkileşimini ele alan kitaplar ve makalelere rastlamak zordur. Festival düzenleme aşamalarını, bu organizasyonun izleyicilerin hangi beklentilerine karşılık geldiğine ya da izleyicinin beklentilerinin neler olduğu, tercihlerinin nasıl şekillendiğine dair araştırmalar da yok denecek kadar azdır. İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSŞV) Pazarlama Bölümü’nden alınan bilgilere (2010) göre; Uluslararası İstanbul Film Festivali’nin 2003’den beri pazarlama stratejilerini belirlemek adına pazarlama bölümüne yaptırdığı ancak yayınlamadığı araştırmalar bulunmaktadır. Fida Film de çeşitli aralıklarla Sinema İzleyici Profili Araştırması yaptırmakta ancak bu araştırmalara ait çok sınırlı bilgiye ulaşılabilmektedir.

Sinema sanatına dair Türk ve yabancı kaynaklardan çeşitli ve çok miktarda kitap makale ve araştırmalar bulunmaktadır. Sınırlı sayıda sinema ve toplum ilişkisini ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak sinema ve izleyicisinin bulunduğu festivalleri konu alan çalışmalar yok denecek kadar az ve ya da yüzeyseldir. Türkiye’de öne çıkmış festivallerden bir arada söz eden, onların sinema sanatına katkısını ele alan çalışma ya da bir yayın bulunmamaktadır. Günümüzde festivaller kendi organizasyonlarına dair programın yer aldığı kitapçık ya da katalog yapmaktadırlar. Bazıları festival sonrası panellerin ya da söyleşileri sırasında kaydedilmiş görüntü ya da seslerin deşifrelerinin yer aldığı kitap da basabilmektedir. Ancak Türkiye’deki film festivalleri üzerine, festivallerin topluma katkısı bakış açısından ortaya çıkarılmış bir çalışma bulunmamaktadır.

Anadolu Üniversitesi Uluslararası Eskişehir Film Festivali izleyicisinin profili, festivalin gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Festivale verilen değer, festivalin devamlılığı için önemlidir. Festival yönetimi ve festivalin gelişimi açısından da gerekli olacaktır. Ayrıca başka şehirlerde yapılacak benzer festivaller için de önemli bilgiler verecektir. Bir bakıma izleyici profili çıkartma çabasıdır. Bu araştırma festival izleyicilerinin kimler olduğunu, festivale katılma nedenlerini, festival izleyicisinin filmleri hangi ölçüde göre seçtiğini, festivalde ilgisini çeken bölümlerin neler olduğunu ortaya çıkartmayı ve toplanan bilgileri makale aracılığı ile paylaşmayı amaçlamıştır.

4.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

2008 yılı itibarı ile, Uluslararası Eskişehir Film Festivali’nin biletli izleyicisi 14.000 civarındadır. Ancak festival sırasında bir çok kişinin birden fazla film izlemek için bilet aldığı ve satılan bilet sayısı ile izleyici sayısının aynı olmadığı unutulmamalıdır. Araştırmada izleyici sayısının çok daha az olduğu kabul edilmektedir.

AC Nielsen Türkiye tarafından Fida Film için gerçekleştirilen "Sinema İzleyici Profili" araştırması'na göre; 2006 yılında Türkiye'deki sinema seyirci sayısı 34,9 milyondur. Bu sayıyı temsilen, toplam 13 ilde, 50 sinemada ve 3 bin 652 izleyici ile izleyici profili araştırması gerçekleştirilmiştir. Evrenin yaklaşık %10'undan toplanan veriler ile çalışma gerçekleştirilmiştir. 10 yıldır düzenlenen Uluslararası Eskişehir Film Festivali sırasında izleyicilerin film seçimlerini nasıl yaptıklarını anlamak için, varsayılan izleyici sayısının %10'na, 500 anket uygulanmıştır. 366 ankete cevap alınmış, izleyici görünüşü (profil) anlaşılma çalışılmış ve izleyici tercihleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışma kapsamında festivalin geçmiş yıllardaki dokümanları da değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmanın, örneklemden elde edilen veriler ile sınırlı olduğundan, genellenemeyeceği hatırlanmalıdır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUM

Araştırma amacına ulaşmak için yapılan sormacanın verileri dört ana başlıkta toplanarak değerlendirilmiştir. Bunlar demografik veriler, festival katılımcısının film izleme alışkanlığı, izleyicinin tercihleri ve ölçütleri ve festivale ilişkin katılımcı yorumlarıdır.

5.1. Demografik Veriler

Bu bölümde izleyicinin cinsiyeti, yaşı, gelir durumu, izleyicinin öğrenim gördüğü okul ve fakültesini öğrenmek amacı ile sorulan sorulara ilişkin elde edilen bulgular yorumlanmaktadır.

Tablo 1. İzleyicinin Cinsiyeti

İzleyicinin Cinsiyeti	Sıklık	Yüzde
Kadın	220	60,1
Erkek	146	39,9
TOPLAM	366	100

Cinsiyet sorusuna cevap veren katılımcı sayısı 366'dır. Buna göre; festival izleyicisinin %60,1'i kadın %39,9'u erkektir. Örneklemden kadın izleyicilerin erkeklere oranla daha fazla ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Doğum Tarihi (Yaş)

Doğum Tarihi (Yaş)	Sıklık	Yüzde
1989-1985 (19-23)	245	66,9
1984-1980 (24-28)	70	19,1
1979-1975 (29-33)	15	4,1
1974-1970 (34-38)	9	2,5
Yanıtsız	6	1,6
1969-1965 (39-43)	5	1,4
1994-1990 (14-18)	4	1,1
1964-1960 (44-48)	3	,8
1959-1955 (49-53)	3	,8
2008-1995 (13 yaş ve altı)	2	,5
1954-1950 (54-58)	2	,5
1949-1945 (59-63)	1	,3
1944-1940 (64-68)	1	,3
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicilerinin yarısından çoğu %66,9 oranı ile 19-23 yaş grubunda bulunmaktadır. Bunu %19,1 ile 24-28 yaş grubu izlerken %4,1 ile 29-33 yaş arası izleyici takip etmektedir. 33 ve üzeri yaşlarındaki izleyicilerin toplam oranı ise %9,9'dur.

Tablo 3. Meslek

Meslek	Sıklık	Yüzde
Öğrenci	293	80,1
Yanıt yok	16	4,4
Öğretim Üyesi	12	3,3
Öğretmen	8	2,2
Memur	7	1,9
Oyuncu	5	1,4
Mühendis	3	,8
Doktor	3	,8
Avukat - Hakim	3	,8
Tasarımcı	2	,5
Emekli	2	,5
Serbest	2	,5
Ressam	2	,5
Satış Danışmanı	2	,5
Muhasebeci	2	,5
İşletmeci	1	,3
Laborant	1	,3
Şoför	1	,3
Gazeteci	1	,3
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicisinin %80,1'i öğrencidir. Diğer %19,9'un %3,3'ü öğretim üyesi, %2,2 si öğretmen, %1,9' memur, %1,4'ü oyuncudur. %5,6'sını da doktor, mühendis, avukat, hâkim, tasarımcı, emekli, serbest meslek, ressam, satış danışmanı, muhasebeci, işletmeci, laborant, şoför ve gazeteciler oluşturmaktadır.

Tablo 4. Aylık Gelir

Aylık Gelir	Sıklık	Yüzde
0-500	160	43,7
501-1000	86	23,5
Yanıt yok	57	15,6
1001-1500	35	9,6
1501-2000	11	3,0
2501-üstü	11	3,0
2001-2500	6	1,6
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicisinin yarıya yakın kısmı %43,7 0-500 TL gelir grubundan; asgari ücret altı gelire sahip kişilerden oluşmaktadır. Bu grubun yüksek olmasının nedeni araştırmaya katılan izleyici profilinin çoğunluğunu öğrencilerin oluşturmasıdır. %23,5'i 501-1000 TL arası gelir düzeyindedir. %15,6'sı soruya cevap vermek istemeyenler oluştururken %9,6'sı 1001-1500 TL gelir düzeyinde, 1500 TL ve üzerinde geliri olanlar ise %7,6'lık bir kesimdir. Araştırmaya katılan festival izleyicisinin alt gelir grubundan olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Okulları

Öğrencilerin Okulları	Sıklık	Yüzde
Anadolu Üniversitesi	263	71,9
Osmangazi Üniversitesi	33	9,0
Dumlupınar Üniversitesi	2	,5
Gaziantep Üniversitesi	2	,5
Orta Öğretim	2	,5
Çukurova Üniversitesi	1	,3
Marmara Üniversitesi	1	,3
Mimar Sinan Üniversitesi	1	,3
Selçuk Üniversitesi	1	,3
Southern University - ABD	1	,3
Yanıt yok	59	16,1
TOPLAM	366	100,0

Örneklemden alınan verilere göre; üniversite kenti olan Eskişehir’de festivale çoğunlukla üniversitelilerin ilgi gösterdiği görülmektedir. Anadolu Üniversitesi öğrencileri %71,9 oranında festival izleyicisi olurken bunu %9 ile Osmangazi Üniversitesi takip etmektedir. Ancak festivale oranları düşük olsa da başka üniversitelerden katılanlarda vardır. Dumlupınar Üniversitesi %0,5, Gaziantep Üniversitesi %0,5, Çukurova Ü. %0,3, Marmara Üniversitesi %0,3, Mimar Sinan Üniversitesi %0,3, Selçuk Üniversitesi %0,3, ABD üniversitelerden de %0,3 oranında katılım olduğu görülmüştür. Ayrıca soruya %16,1 cevap vermek istemeyen olmuş, Araştırmaya katılan festival izleyicisinin %0,5’i de orta öğretim öğrencisidir.

Tablo 6. Fakülte

Fakülte	Sıklık	Yüzde
İletişim Bilimleri	103	28,1
Yanıt yok	64	17,5
İdari Bilimler	41	11,2
Fen - Edebiyat	35	9,6
Mühendislik - Mimarlık	31	8,5
Eğitim	28	7,7
Güzel Sanatlar	15	4,1
Açık Öğretim	13	3,6
Meslek Yüksek Okulu	8	2,2
Hukuk	6	1,6
Sivil Havacılık	5	1,4
Konservatuar	4	1,1
Sosyal Bilimler	4	1,1
Tıp Fakültesi	4	1,1
Turizm ve Otelcilik	4	1,1
Endüstriyel Sanatlar	1	,3
TOPLAM	366	100,0

Örneklemden alınan verilere göre; araştırmaya konu olan festivali %28,1 oranında İletişim Bilimleri Fakültesi öğrenci ve mezunları izlerken %17,5’i bu soruyu cevapsız bırakmıştır. %11,2 ile İdari Bilimler, %9,6 ile Fen Edebiyat Fakülteleri, %8,6 ile Mühendislik Mimarlık, %7,7 ile Eğitim, %4,1 ile Güzel Sanatlar, %3,6 ile Açık Öğretim, %2,2 ile Meslek Yüksek Okulu öğrenci ve mezunları izlemektedir. Diğer %7,7’sini Hukuk, Sivil Havacılık, Konservatuar, Sosyal Bilimler, Tıp, Turizm Otelcilik ve Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu öğrenci ve mezunları oluşturmaktadır.

5.2. Festival Katılımcısının Film İzleme Alışkanlığı

Bu bölümde festival izleyicisinin sinemaya gitme alışkanlığı ve festivalin son iki yılında izlediği film sayılarına ait veriler yorumlanmaktadır.

Tablo 7. Sinemaya Gitme Sıklığı

Sinemaya Gitme Sıklığı	Sıklık	Yüzde
Ayda 1	95	26,0
Haftada 1	93	25,4
Ayda 1'den Fazla	72	19,7
Haftada 1'den Fazla	63	17,2
3-4 ayda 1	31	8,5
Yılda 1-2 defa	9	2,5
Hiç Gitmem	2	,5
yanıt yok	1	,3
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicisinin dörtte birinin haftada 1 kez sinemaya gittiği görülmektedir. Festival izleyicisinin dörtte birden fazlası ayda bir; % 26 diğer dörtte birden fazlası da (%25,4) haftada bir sinemaya gitmektedir. %19,7'si ayda birden fazla sinemaya giderken % 17,2'si haftada birden fazla sinemaya gitmektedir. Üç-dört ayda bir sinemaya giden %8,5 oranında iken yılda bir-iki defa giden %2,5 oranındadır. Bu durumda haftada en az bir kere sinemaya gidenler araştırmaya katılanların %42,6'sını oluşturmaktadır. Diğer deyişle, sinema gündelik yaşamlarının bir parçası olanlar araştırmaya katılan festival izleyicisinin yarısına yakını oluşturmaktadır.

Tablo 8. 2007 Yılında Festivalde İzlediği Film Sayısı

2007 Yılında Festivalde İzlediği Film Sayısı	Sıklık	Yüzde
Hiç izlemedim	115	31,4
3-4 film	80	21,9
5-6 film	65	17,8
1-2 Film	61	16,7
11 ve daha fazla	39	10,7
Yanıt yok	6	1,6
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan 2008 yılının festival izleyicisinin %31,4'ü, bir önceki, 2007 yılında festivalde hiç film izlemediğini ifade etmiştir. %21,9'u üç-dört film, %17,8'i beş- altı film izlemiş olduğunu ifade ederken, %16,7'si bir- iki film izlemiş, %10,7'si 2007 yılında festivalde on bir filmden fazla izlemiştir. Festivalde on bir filmden fazla film izleyenlerin oranı %10,7'dir.

Tablo 9. 2008 Yılında Festivalde İzlediği Film Sayısı

2008 Yılında Festivalde İzlediği Film Sayısı	Sıklık	Yüzde
4-7 film	141	38,5
8-12 film	83	22,7
3'den az	71	19,4
13-20 film	44	12,0
20'den fazla	23	6,3
Yanıt yok	4	1,1
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicisi içerisinde 2008 yılında dört-yedi arası film izleyenler %38,5 oranı ile çoğunluktadır. Bunu sekiz-on iki film izleyenler %22,7 oranında takip etmektedir. Üç filmden az izleyenler ise %19,4'tür. On üç-yirmi film izleyenler %12'sini oluştururken %6,3'ü yirmiden fazla film izlemiştir. Araştırmaya katılan festival izleyicisinin % 38,5'i de dört- yedi film izlemektedir.

5.3. İzleyicinin Tercihleri ve Ölçütü

Bu bölümde araştırmaya katılanların festivalde önem derecelerine göre izlemeyi en çok tercih ettiği bölüm ile film tercih etme ölçütlerine ait veriler değerlendirilmektedir.

Tablo 10. Festivalde Birinci Sırada Tercih Edilen Bölüm

Festivalde Tercih Edilen Bölüm	Sıklık	Yüzde
Türk Sineması 2007-2008	114	31,1
Dünya Festivallerinden	97	26,5
Yanıt yok	22	6,0
Hayatımız Müzik	20	5,5
Geceyarısı Sineması	20	5,5
Kısa Filmler	18	4,9
Hayatımız Belgesel	15	4,1
Canlandırma Filmleri	13	3,6
Charlie Chaplin Seçkisi	13	3,6
Dünya Sinemasının Genç Yıldızları	12	3,3
Sinema Tarihinin Unutulmazları	8	2,2
2007'de Aramızdan Ayrılanlar	6	1,6
Alfred Hitchcock Seçkisi	5	1,4
Hülya Uçansu'nun Seçtikleri	3	,8
TOPLAM	366	100,0

Festivalde Türk Sineması 2007 - 2008 ile Dünya Festivalleri'nden bölümleri en çok ilgiyi toplamaktadır. Araştırmaya katılan festival izleyicisinin yaklaşık üçte biri film tercihlerinin birinci sırasında Türk Sineması'nın son yapıtlarını tercih etmektedirler. Araştırmaya katılan festival izleyicisinin %31,1'i film tercihlerin birinci sırasına Türk Sineması'nı yerleştirmektedirler. Bunu %26,5 ile Dünya Festivalleri'nden bölümü izlemektedir. Hayatımız Müzik bölümünü tercihlerinin birinci sırasına yerleştirenlerin oranı ise %5,5. Geceyarısı Sineması'nı tercih edenler de aynı orandadır. Kısa filmleri tercihlerinin birinci sırasına yerleştirenler %4,9 oranında, Hayatımız Belgesel'i tercih edenler ise %4,1 oranındadır. Araştırmaya katılan festival izleyicisinden toplanan verilere göre; Canlandırma Filmleri ile Charlie Chaplin Seçkisi %3,6 ile eşit oranda izleyici tercihlerinin birinci sırasına sahip olmaktadır. Dünya Sinemasının Genç Yıldızları %3,3, Sinema Tarihinin Unutulmazları %2,2, 2007 Yılında Aramızdan Ayrılanlar %1,6, Alfred Hitchcock Seçkisi %1,4 ve Hülya Uçansu'nun Seçtikleri %0,8 oranında araştırmaya katılan festival izleyicilerinin tercihlerinin birinci sırasında olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Festivalde İkinci Sırada Tercih Edilen Bölüm

Festivalde İkinci Tercih Edilen Bölüm	Sıklık	Yüzde
Dünya Festivallerinden	87	23,8
Yanıt yok	43	11,7
Dünya Sinemasının Genç Yıldızları	37	10,1
Kısa Filmler	32	8,7
Sinema Tarihinin Unutulmazları	27	7,4
Türk Sineması 2007-2008	22	6,0
Canlandırma Filmleri	21	5,7
Hayatımız Müzik	20	5,5
Charlie Chaplin Seçkisi	19	5,2
Geceyarısı Sineması	18	4,9
Hayatımız Belgesel	14	3,8
Alfred Hitchcock Seçkisi	12	3,3
2007'de Aramızdan Ayrılanlar	10	2,7
Hülya Uçansu'nun Seçtikleri	4	1,1
TOPLAM	366	100

Araştırmaya katılan festival izleyicisinin ilgisini çeken ilk üç bölümden ikincisi sorulduğunda ilk sırada %23,8 ile Dünya Festivallerinden Bölümü cevabı ile karşılaşmıştır. Dünya Sinemasının Genç Yıldızları %10,1, Kısa Filmler %8,7 ile ilgi çekmede ikinciliğine yerleşmişlerdir. Bunları %7,4 ile Sinema Tarihinin Unutulmazları, %6 ile Türk Sineması 2007-2008, %5,7 ile Canlandırma Filmleri, %5,2 ile Charlie Chaplin Seçkisi, %4,9 ile Gece Yarısı Sineması, %3,8 ile Hayatımız Belgesel, %3,3 ile Alfred Hitchcock Seçkisi, %2,1 ile 2007 Yılında Aramızdan Ayrılanlar, %1,1 ile Hülya Uçansu'nun Seçtikleri izlemektedir.

Tablo 12. Festivalde Üçüncü Sırada Tercih Edilen Bölüm

Festivalde Üçüncü Tercih Edilen Bölüm	Sıklık	Yüzde
Yanıt Yok	56	15,3
Dünya Sinemasının Genç Yıldızları	36	9,8
Kısa Filmler	35	9,6
Türk Sineması 2007-2008	33	9,0
Sinema Tarihinin Unutulmazları	28	7,7
Geceyarısı sineması	28	7,7
Dünya Festivallerinden	27	7,4
Charlie Chaplin Seçkisi	26	7,1
2007'de Aramızdan Ayrılanlar	21	5,7
Alfred Hitchcock Seçkisi	19	5,2
Hayatımız Belgesel	18	4,9
Hayatımız Müzik	17	4,6
Canlandırma Filmleri	16	4,4
Hülya Uçansu'nun seçtikleri	6	1,6
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicisinin ilgisini çeken ilk üç bölümden üçüncüsü sorulduğunda ilk sırada %9,8 ile Dünya Sinemasının Genç Yıldızları cevabı ile karşılaşmıştır. Hemen ardından %9,6 ile Kısa filmler, %9 ile Türk Sineması 2007-2008 gelmektedir. Bunları %7,7 ile Sinema Tarihinin Unutulmazları ve Geceyarısı Sineması bölümleri, %7,4 ile Dünya Festivallerinden, % 7,1 ile Charlie Chaplin Seçkisi, % 5,7 ile 2007’de Aramızdan Ayrılanlar, %5,2 ile Alfred Hitchcock Seçkisi, %4,9 ile Hayatımız Belgesel, 4,6 ile Hayatımız Müzik, %4,4 ile Canlandırma Filmleri, %1,6 ile Hülya Uçansu’nun Seçtikleri bölümleri izlemiştir. Araştırmaya katılanların %15,3’ü bu soruya yanıt vermemişlerdir.

Tablo 13. Festivalde Film Tercih Ölçütü

Festivalde Film Tercih Ölçütü	Sıklık	Yüzde
Konularına Göre	140	38,3
Yönetmene Göre	85	23,2
Aldığı Ödüllere göre	34	9,3
Festival Kitapçığına Göre	27	7,4
Türüne Göre	23	6,3
Vizyonda Kaçırılan Filmler	17	4,6
Rastlantısal	14	3,8
Eleştirmen Görüşlerine Göre	11	3,0
Yanıt yok	8	2,2
Ülkesine Göre	7	1,9
TOPLAM	366	100,0

Araştırmaya katılan festival izleyicisinin üçte birden fazlasının (%38,3), filmlerin konularına bakarak film seçtikleri anlaşılmaktadır. Konu, tür, yönetmen ve aldığı ödüller festival izleyicisi için önemli ölçüttür. Festival izleyicisinin %38,3’ü filmleri konularına göre seçmektedir. %23,2’si yönetmene göre seçerken, aldığı ödüllere önem verenlerin oranı %9,3, festival kitabına bakarak film seçenler %7,4 iken, türüne göre karar verenler %6,3’dür. %4,6 sı vizyonda kaçırdığı filmleri seçmektedir. %3,8’i rastlantısal olarak film izlerken, eleştirmen görüşlerini dikkate alanların oranı %3’dür. Bu soruya %2,2 si cevap vermezken %1,9’u ülkesine göre cevabını vermiştir.

5.4. Festivale İlişkin Katılımcı Yorumları

Festival katılımcısına açık uçlu bir soru ile yorumları da sorulmuştur. Yanıtlanan 366 anketin açık uçlu bu bölümü 156 kişi tarafından doldurulmuştur. Tebriklerin ve devam etmesi dileklerinin yanı sıra her geçen yıl geliştiğini gözlemlediklerini ifade edenler bulunmaktadır. İzledikleri filmlere dair yorumlarını yazanlar ve filmin yönetmeni ile söyleşi yapmış olmaktan memnuniyetlerini dile getirenler vardır. 96 kişi olumlu yorumlar yaparken 60 kişi öneriler getirmiştir. Katılımcıların olumlu yorumlarından bir kaç örnek aşağıdaki gibidir.

- Süper aynen devam.
- Eskişehir için büyük kazanç. Çok geniş bir etkinlik yelpazesi var.
- Eskişehir’de böyle bir festival olmasından gurur duyuyorum.
- Böyle etkinliklerin devamlılığını sağlanmasını dilerim.
- Emekleriniz için teşekkürler.
- Böyle bir etkinlik çok önemli benim için, sinemaya gitmeyi çok seviyorum. Ayrıca bunun sayesinde insanların düşüncelerinin de genişlediğine inanıyorum.
- Eskişehir’in sanat adına açılan bir gözü olduğu için tebrik ediyor ve devamını istiyoruz.
- Her şeye ticari gözle bakıldığı günümüzde sıra dışı ve sanata yönelik ve ticari amaç gütmeyen bir çalışma. Genelde izlediğim filmler düşünmeye ve basit bakmaya ve Amerikan filmleri dışında olduğundan keyif veriyor.

Katılımcıların önerilerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

- Daha uzun bir zaman dilimine yayılabilir.
- Katıldığım daha doğrusu izleyebildiğim sadece 2 film oldu ama çok memnun kaldım. Özellikle üniversite bünyesinde yapılması ve gençlerin olması çok hoş. Web sitesinin geliştirilebileceğini düşünüyorum. Filmlerle ilgili daha çok açıklama olmasını isterdim. İstanbul'dan katılıyorum, kitapçık satın almadan önce yeterli bilgi olabileceği bir kaynak bulamadım. Herkese teşekkürler.
- Diğer üniversitelerin de haftalar öncesinden festivalden haberdar edilmesi güzel olur. Söyleşi ve workshop sayısı artırılabilir.
- Festival organize edilmesi beni çok sevindirdi. Web sitesinde film adının üzerine tıklayınca bilgileri gelse çok iyi olur.
- Türk filmlerin de İngilizce alt yazı olmalı, alt yazıya daha çok önem verilmeli.
- Güzel bir festival fakat daha popüler filmler olabilir.
- Kitapçık biraz daha geliştirilebilir. Filmlerin açıklamalarının yanına film seanslarının yazılması daha iyi olur.
- Türk filmlerine çok fazla ağırlık verilmiş Programdan kısa film ayırımını rahatlıkla yapamıyoruz. Teşekkürler. Ama gene de harika bir festival oldu. O kadar çalışmışsınız ellerinize sağlık. Son yılımız artık Eskişehir'de ve en çok özleyeceğimiz etkinlik Mayıs ayındaki film festivali olacak.
- T-shirt olmalı.
- Vize dönemine denk gelmesi daha fazla ilgili olunacaktır. Çok teşekkürler elbet.
- Bir çalışan olarak daha çok film izleme şansına sahip olmak isterdim. Bence böyle bir festivali 10 güne sığdırmak sinemaseverler için talihsiz bir durum. Daha fazla sanat, kültür, sinema
- Gece gösterimleri festival dahilindeki her gece yapılsa daha iyi olur kanımca.
- Her sene daha güzel oluyor. Şehre inmesiyle beraber asıl görevini yerine getirdiğine inanıyorum. Ayrıca kara filmlere biraz daha yer verilmesini isterdim. Teşekkürler.
- İnsanların sinema çatısı altında mutlu ve heyecanlı görmek güzel. Ancak ortalama bir öğrenci geliri ile festival kapsamında çok fazla filme gitmek mümkün değil. Keşke öğrenciler için en azından sinema öğrencileri için bir ödenek ya da burs yardımı gibi bir uygulama olsa.

6. SONUÇ

İletileri ile geniş kitlelere ortak bir görüş yaratma işlevine sahip olan sinema sanatı, kültürel yaşama da biçim verebilmektedir. Bir kitle iletişim aracı da olan sinema ait olduğu toplumun-kültürün bazen doğrudan, bazen de dolaylı yansıması olduğu çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur. Sinemacılar gördüklerini, yaşadıklarını, hayal ettiklerine yorumlarını, kendi dünya görüşünü, düşünce, duygularını ekleyerek izleyiciye aktarma çabasıdadırlar. Sinema sadece toplumu yansıtan bir araç değildir. Sinema sanatının sorgulama, açıklamaya çalışma, yorumlama, yönlendirme ve duyarlılık yaratma uğraşı da bulunmaktadır. Her sanat kolunda olduğu gibi, toplumla, siyasetle, bilimle içdedir. Sinema insanların yaşamlarına yeni pencereler açan bir sanat dalıdır. İnsanlarla bütünleşmesi kolaydır ve perdesinde düşleri günlük yaşamla bütünleştirir. Film festivalleri ise bu buluşmanın, bütünleşmenin araçlarıdır. İnsan yaşamının gündelik akışı içinde film festivalleri; bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal, ekonomik ve eğitimsel işlevleri üstlenmişlerdir.

Film festivallerinin çeşitli gösterimleri, sergileri, sanat etkinliklerini ve atölye çalışmalarını barındırması, katılımcıların yaş yelpazesinin geniş olmasını sağlayacaktır. Okullar, üniversiteler, sanat kuruluşları, belediyeler ve müzeler festivallerin ana katılımcıları olmalıdır.

Bu araştırma Anadolu Üniversitesi Eskişehir Film Festivali özelinde, yapılan ankete katılanlardan alınan verilere göre; kadın izleyicilerin erkek izleyicilere oranla %10 daha fazla olduklarını ortaya koymuştur. İzleyici kitlesinin 19- 23 yaşları arasında çoğunlukta olmasının nedeni olarak festivalin etkinliklerinin çoğunun üniversite sınırları içerisinde olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu meslekler ile ilgili sorudan alınan öğrenci cevabı ile de desteklenmektedir. Katılımcıların gelir durumunun çoğunluğunun 0-500 TL aralığında çıkmasının başlıca nedenlerinden biri olarak bu görülmektedir. Elbette Türkiye'deki genel gelir dağılımının da bunda payı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan festival izleyicilerinin gündelik yaşamlarında sinema deneyimleri olduğu ve en az ayda bir defa sinemaya gittikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların öğrenci olmaları, bu tip etkinliklere katılmak için çalışanlara göre daha fazla zaman bulabilmeleri anlamına gelirken, bütçe açısından düşünüldüğünde ise ortalama gelirin önemli bir parçası anlamına gelmektedir. Fakat üniversite destekli bir festival olmasından dolayı bilet fiyatlarının görece düşük olması etkinliğe katılımı arttıran faktörlerdendir. Yine de yorumlardan bilet fiyatlarının öğrenci katılımcıyı zorladığı anlaşılmaktadır. Katılımın yüksek olması festival işlevlerinin yerine gelebilmesi bakımında da önem taşımaktadır.

Festivalin işleyişine ilişkin bulgularda ise, festival katılımcılarının 11 günlük festival süresince yarıdan fazlasının en az dört film en çok 12 film izlediği anlaşılmıştır, daha az ve daha çok izleyenlerde bulunmakla birlikte bu, festivalin, filmleri ilgili izleyici ile buluşturduğu yorumuna götürür. Festivalde son dönem Türk Sineması ile Dünya Festivallerinden bölümleri ilginin merkezinde yer almaktadır. Son dönem Türk Sinemasının üretim atağı ve basında dikkat çekici şekilde yer alması bunda etkili olmuştur. Festival izleyicisi filmlerin konularına bakarak filmleri seçmektedirler. Filmin türü, yönetmeni ve aldığı ödüller de önemli ölçütler arasında yer almaktadır.

Gündelik yaşam akışı içerisinde öncelikle kültürel sanatsal bir faaliyet olarak kabul edilebilecek bir sinema izleme etkinliğinin sıklığının festival süresince arttığı gözlenmektedir. Hatta bazı etkinlikler sırasında sanatçı ve izleyici biraraya gelebilmektedir. Bu tip ortamlarda bulunmak izleyiciyi ilgilendigi bu etkinliği daha cazip hale getirebilmektedir. Sinema televizyon eğitimi de veren İletişim Bilimleri Fakültesinin öğrencilerinin de sektör çalışanları ile bir araya gelebilmesine olanak yaratmasının faydası da hatırlanmalıdır. İnsanlara yeni ufuklar açan sinema öyküleri aracılığı ile de farklı yaşamları, farklı düşünceleri sergiler. Festivalin kitapçığı bu öykülerin özetleri aracılığı ile izleyicisine seslenir. İzleyici festivalde farklı ülkelerin sinemalarını festivalde tanıma fırsatı bulur, daha önce bir tanışıklığı varsa bu nu geliştirme olanağı bulabilir. Buyorumlara izleme kriterlerine bakarak ulaşmak mümkündür. Bunlar festivallerin işlevleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Eskişehir Film Festivali izleyici profili araştırması verilerini değerlendirerek araştırmaya konu olan bu festivalin, sinema kültürünü yaymak bakımından inşa edilmeye çalışılan yapıya birden fazla tuğla konduğu söylenebilir.

Eskişehir film festivali izleyicisinin profilini çıkartmaya yönelik bu araştırmanın bir başlangıç olması, daha sonraki festivallerde ve diğer şehirlerde yapılan nitelikli film festivallerinde yapılması işlevsel katılımcı sayısının artırılması dolayısıyla kültürel paylaşımı arttıracak, zenginleştirecek ve pekiştirecektir.

KAYNAKÇA

- Aktan, A. (1998).** Bir Çınar Gibi. *Festivalin On Yılı*. Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı, Ankara.
- Bazin, A. (1993).** *Sinema Nedir?* Çev: İbrahim Şener. Sistem, İstanbul.
- Bayram, N. (2008).** *10. Uluslararası Eskişehir Film Festivali* Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.
- Birkiye, A. (1995).** *Perdelerden*. Çınar Yayınları, İstanbul.
- Evren, B. (1998).** Film Festivalleri ve Ankara film Festivali *Festivalin On Yılı*. Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı, Ankara.
- Güçhan, G. ve Uğurlu, E. G. (2007).** Sponsorluk Dosyaları.
- Güçhan, G. (2007).** *9. Uluslararası Eskişehir Film Festivali*. Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.
- Kutlar, O. (1985).** *Sinema Bir Şenliktir*. De Yayınları, İstanbul.
- Makal, O., Güçhan, G., Kutay, U., Atam, Z., Demirkol, İ., Onart, E. ve Oğuz, A. (2003).** Film Festivallerinde Kimliklendirme. *4. Türkiye Sinema Kurultayı*. TÜRSAV, İstanbul.
- M.E.B. (1983).** *Türkiye'deki Güzel Sanatlar Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*. Yüksek Danışma Kurulu Başkanlığı Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Adana Altın Koza Film Festivali.** (<http://www.altinkoza.org/altin-koza/tarihce/> son erişim: 10.12.2010).
- Ankara Uluslararası Film Festivali.** <http://www.filmfestankara.org.tr/tr/>, son erişim, 23.12.2010
- Antalya Altın Portakal Film Festivali.** <http://www.aksav.org.tr/altinportakal.php?id=1>, son erişim, 10.12.2010.
- Berlin Uluslararası Film Festivali.** <http://www.berlinale.de/en/HomePage.html>, son erişim, 22.12.2010.
- Cannes Film Festivali.** <http://www.festival-cannes.com/>, son erişim 24.12.2010
- Craig, Benjamin.** <http://www.sundanceguide.net/basics/history/>, son erişim 17.12.2010.
- New York Uluslararası Film Festivali.** <http://www.filmlinc.com/nyff/2010/about-2>, son erişim, 23.12.2010
- Toronto Film Festivali.** <http://tiff.net/> son erişim, 22.12.2010.
- Uluslararası Eskişehir Film Festivali.** <http://eskfilmfest.anadolu.edu.tr/> son erişim, 10.12.2010.
- Uluslararası İstanbul Film Festivali.** <http://film.iksv.org/tr/>, son erişim 17.12.2010.
- _____. <http://www.iksv.org/film/film.asp?cid=3>, son erişim 10.12.2010.
- _____. <http://www.iksv.org/film/film.asp?cid=3&ms=111>, son erişim 10.12.2010.
- Venedik Film Festivali.** <http://www.labiennale.org/en/cinema/>, son erişim, 26.12.2010.

